

Sunt drepturile cetățenilor de peste Nistru o povară pentru Chișinău ?

Conflictul de pe Nistru este înghețat de 21 de ani. Totuși, în ciuda eforturilor declarate la nivel oficial, privită în detaliu, situația s-ar putea descrie ca alarmantă. Vă prezentăm un interviu, realizat în exclusivitate pentru portalul nostru, cu domnul jur. Ion Manole, director executiv al Asociației Promo Lex din Chișinău, care cu franchețe "pune punctul pe i" și ne schițează tabloul real și deloc liniștitor din regiunea de est a Republicii Moldova.

– Domnule Ion Manole, aș dori la începutul acestei discuții, pentru cititorii noștri mai puțin familiarizați cu realitățile din Republica Moldova, să ne prezentați o carte de vizită a Asociației Promo Lex.

Ion Manole: Asociația Promo Lex și-a început activitatea acum 10 ani la inițiativa un grup de tineri juriști care doreau să fie utili societății; nu ne gândeam pe atunci că vom lucra în regiunea transnistreană, am început în dreapta Nistrului, în alte localități ale Republicii Moldova. Activitatea noastră în regiunea transnistreană a început în 2004, când au fost atacate școlile cu predare în limba română. Îmi amintesc că participam la un training iar unul din avocații care se ocupa de dosarul școlilor ne-a rugat să-l ajutăm și în acest context am ajuns să oferim consultanță celor din stânga Nistrului. Dacă la început au venit părinții, copiii și profesorii din școlile care erau atacate de structurile ilegale de la Tiraspol, ulterior în toamna aceluiași an ni s-au adresat și țăranii de la Dubăsari, ale căror terenuri se află în perimetrul controlat de separatiști. Aceștia din urmă le percepeau taxe, impozite de sută la sută pentru producția

agricolă ca să și-o transporte la gospodăriile lor (la fel din stânga Nistrului). Pe măsură ce aceste cereri de consultanță s-au mărit, ne-am axat activitatea pentru locuitorii din stânga Nistrului. Pentru a ne putea dezvolta acțiunile în perimetrul transnistrean am aplicat pentru diferite proiecte. La început am avut un birou în Coșnița și Doroțcaia, localități în stânga Nistrului, controlate de Chișinău.

– În ce măsură vă reușește să promovați spiritul legii într-un spațiu necontrolat de autoritățile de la Chișinău ?

Ion Manole: Dacă vă referiți la legile Republicii Moldova, într-un spațiu necontrolat de liderii de la Chișinău, evident că ne este foarte greu. Noi, în primul rând, încercăm să asistăm pe toți cei cărora le sunt încălcate drepturile fundamentale, iar acestea nu au hotare, încercăm să promovăm și să apărăm oamenii prin prisma acestor drepturi, asumate de R.Moldova prin semnarea a numeroase acorduri internaționale. Anume, prin aceste documente, Chișinăul s-a obligat în fața comunității internaționale să întreprindă eforturi în vederea promovării și apărării acestor drepturi în întreg teritoriul R.Moldova, inclusiv în stânga Nistrului.

Chișinăul timp de 20 de ani nu a făcut nimic în acest perimetru, a preferat să spună că nu poate face nimic, că nu are acces, că nu controlează teritoriul, că este prezentă armata rusă... Însă pot să vă spun, după atâția ani de activitate în acest teritoriu, că principala vină o poartă autoritățile constituționale, care nu au avut nici un plan, nici o strategie și nu au depus eforturi pentru reglementarea diferendului transnistrean. Au preferat să se victimizeze, fără a întreprinde acțiuni concrete, problema tergiversării reglementării acestui conflict înghețat nu este din cauza Tiraspolului sau a Moscovei, este din cauza Chișinăului.

– Cum privește administrația de la Tiraspol acțiunile Asociației Promo-Lex ? Presupun că nu rareori întâmpinați probleme...

Ion Manole: Administrația de la Tiraspol, ca orice regim dictatorial, care are nevoie de "stabilitate", își justifică acțiunile represive asupra populației prin faptul că există pericole externe care periclitează "independența" regiunii. Tiraspolul inoculează ideea că populația din dreapta Nistrului, cât și Europa sau Occidentul, în general, sunt inamici ai acestui regim și indirect inamici ai Federației Ruse. Ei se văd ca un ultim bastion al FR și cer ca populația să-i sprijine pentru apărarea acestui bastion.

– Este adevărat că este folosită drept sperietoare o posibilă unire a R.Moldova cu România?

Ion Manole: Evident că ei folosesc orice instrument prin care pot manipula opinia publică din această regiune. Pentru noi nu contează ce idei promovează ei, pentru noi e important să prevaleze spiritul legii, contează ca toți locuitorii acestei regiuni, indiferent de limba vorbită sau cetățenie, să beneficieze de anumite garanții prevăzute de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, de Declarația Universală a Drepturilor Omului, documente pe care atât Rusia, cât și R.Moldova le-au semnat și s-au obligat să le respecte.

– În activitatea dvs. de zi cu zi lucrați cu oameni din toate categoriile sociale. Care este spiritul civic al acestora, cum privesc aceștia problema reunificării sau a soluționării acestui conflict ?

Ion Manole: În primul rând în regiunea transnistreană au rămas foarte puțini oameni care cred în spiritul legii, care cred în competența autorităților noastre constituționale, care cred în legile internaționale. Deși formal au toate drepturile garantate, în realitate sunt ostatici de 20 de ani, nimănui nu-i pasă sau cel puțin nu i-a păsat până acum. Toată lumea monitorizează, însă dacă am cere un raport foarte bine documentat care ar corespunde tuturor cerințelor, nimeni nu-l are. Nici o structură internațională nu a fost capabilă să facă o evaluare competentă în această regiune. Nici

autoritățile constituționale nu au fost capabile să schițeze un tablou clar al situației de acolo, nu au reușit să elaboreze o strategie clară pentru apărarea populației. Dimpotrivă, cei care au îndrăznit să ceară ajutorul autorităților de la Chișinău, sesizând anumite fărâdelegi comise de administrația ilegală de la Tiraspol, au avut de suferit dublu. De multe ori, funcționarii de la Chișinău le închid ușa în față, motivând că nu dețin controlul asupra acestui spațiu, fără însă a înregistra, documenta sau examina elementar situația.

Avem constatate mai multe cazuri în care autoritățile statului încalcă Constituția și conlucrează cu structurile paramilitare din stânga Nistrului. Ultimul caz l-am avut acum o lună, privind furnizarea anumitor informații cu caracter personal despre o persoană aflată în închisoare la Tiraspol, care așteaptă de fapt implicare și ajutor din partea Chișinăului, însă autoritățile au furnizat informații cu caracter confidențial despre membrii familiei lui (inclusiv un minor), date privind proprietățile acestuia, etc. A fost sensibilizată opinia publică, sesizată Procuratura Generală a R.Moldova și Guvernul. De obicei, victimele nu-și pot soluționa problemele la nivel național, astfel că instanța de la Strasbourg rămâne ultima lor speranță de a fi repuși în drepturi, a fi reabilitați sau a obține prejudicii. Avem impresia uneori că unii funcționari preferă ca victima să depună plângere împotriva statului pentru ca ei să fie lăsați în pace.

– Apropo de cazuri concrete. Am citit recent despre cazul tânărului Alexandru Bejan, acuzat de terorism. Asociația Promo-Lex monitorizează acest incident, ce puteți să ne spuneți despre acest dosar ?

Ion Manole: Juriștii noștri se acupă de cazul acestui minor, care este persecutat prin diferite mijloace, inclusiv prin intentarea unui dosar. Ca să înțelegeți mijloacele la care recurg exponenții regimului de la Tiraspol pentru a impune frica în rândul cetățenilor sau a-i înstrăina de malul drept

al Nistrului, voi veni cu un exemplu. Prin 2004 am citit într-un ziar de la Tiraspol, critici dure ale opoziției de pe atunci la adresa lui Smirnov. Ei susțineau că Smirnov a comis o crimă împotriva “statului transnistrean” atunci când a atacat școlile de limba română din regiune. Potrivit opoziției de pe atunci „este greșit să ataci școlile, atrăgând astfel norii și furia comunității internaționale, mult mai eficient ar fi să se recurgă la niște mijloace mai subtile pentru a lichida aceste instituții de învățământ. Dacă s-ar crea condiții insuportabile pentru copii, părinți și profesori, în scurt timp numărul lor se va micșora și școlile vor dispărea de la sine și se vor închide, iar această problemă va dispărea în mod natural, fără a atrage atenția asupra acestui lucru”.

Eu bănuiesc că la ora actuală Tiraspolul aplică această strategie. Deși încearcă să transmită un mesaj de deschidere pentru Chișinău, în realitate Tiraspolul își consolidează pozițiile. Instituțiile de învățământ din regiune se confruntă cu aceleași probleme și cu aceleași provocări. Astfel, problema școlii din Grigoriopol nu a fost rezolvată, începând din nou în exil un alt an de învățământ (al 10-lea deja). Liceul „Evrica” din Râbnița își desfășoară activitatea în sediul unei foste grădinițe, fără condițiile necesare unui proces educațional complet. Nici Liceul „Lucian Blaga” din Tiraspol nu are condițiile minime pentru procesul educațional și de instruire (amintim că administrația școlii a câștigat acum câțiva ani un proiect în valoare de cca 100 mii de dolari, oferiți de Guvernul Japoniei pentru reabilitarea și reconstruirea clădirii, însă administrația locală de la Tiraspol a creat obstacole, astfel că banii au fost pierduți, iar copii și acum studiază în condiții inadecvate).

– S-a vehiculat prin presă înaintea vizitei cancelarului Merkel un posibil plan de federalizare. Se ia în calcul și o astfel de soluție?

Ion Manole: În condițiile în care nu avem soluții sau strategii proprii, oricine poate veni cu propuneri. Dacă

Chișinăul ar fi arătat grijă și protecție față de orice individ, rezident sau nerezident al regiunii transnistrene, situația ar fi fost cu totul alta.

– O altă problemă este înlocuirea forțelor pacificatoare cu forțele OSCE...

Ion Manole: Acest format trebuie schimbat. La această concluzie noi am ajuns încă în 2005, când am fost implicați într-un incident la podul de la Vadul lui Vodă, unde am fost opriți și s-a încercat să ni se rețină filmul din aparatul de fotografiat. Am realizat de atunci că aceste forțe sunt distructive și nu fac altceva decât să apere și să consolideze regimul ilegal de la Tiraspol.

– În ultima perioadă a fost reanimat procesul de negocieri în formatul 5 plus 2. Din declarațiile făcute de părțile implicate în dialog reiese faptul că se fac pași concreți pentru decongestionarea acestei probleme. Care ar fi în viziunea dvs. o soluție eficientă pentru rezolvarea definitivă a conflictului transnistrean ?

Ion Manole: Ne păstrăm o doză mică de speranță că în urma ultimelor negocieri închise și netransparente în formatul 5 plus 2 lucrurile ar putea să se miște într-o direcție bună. Însă totodată vreau să întreb ce negociază ei sau ce poate negocia un stat cu un regim instituit ilegal ? Problema este că autoritățile constituționale n-au înțeles ce au de făcut în această problemă. Impresia noastră este că autoritățile de la Chișinău întotdeauna au așteptat eforturi și acțiuni din partea partenerilor străini, atât din partea Rusiei, cât și a Occidentului, crezând că cineva le va mătura casa sau le va face ordine în curte. Însă această abordare e greșită, dacă nu cunoști realitatea, dacă nu te implici în rezolvarea problemelor oamenilor, nu poți percepe situația în ansamblu și respectiv nu ai cum să vii cu soluții. Aici aș da drept exemplu cazul polițistului Ursu, care se află în închisorile de la Tiraspol de câțiva ani. Întrebarea mea este cum de s-a

ajuns ca în orașul Tighina, (unde în urma acordului încheiat în 1992 controlul este efectuat de ambele "părți" (atât de forțe ale poliției constituționale, cât și ale structurilor paramilitare), ca poliția constituțională să permită să ,,aresteze,, un polițist, să-l condamne și să-l țină ostatic în închisoare timp de câțiva ani deja? Dacă un polițist nu poate fi apărat de autoritățile statului, atunci care ar fi gradul de garanție și securitate pentru alte persoane ? Chișinăul trebuia să ceară respectarea Acordului moldo-rus din 21 iulie 1992 la fiecare sesiune a Comisiei Unificate de Control (structură creată pentru zona de securitate) care au loc în fiecare zi de joi. Din lipsa de interes a Chișinăului toate aceste subiecte au fost ignorate și situația în 20 ani s-a degradat foarte mult... Propunerile noastre sunt considerate radicale, ceea ce nu e corect pentru că în tot ce ține de respectarea drepturilor omului nu e nimic radical. Drepturile omului nu sunt și nici nu pot fi subiect al negocierilor, ele trebuie respectate necondiționat. Potrivit Constituției și normelor dreptului internațional, pe teritoriul R.Moldova, inclusiv în raioanele de est, drepturile și libertățile omului sunt garantate tuturor persoanelor. Putem spune cu certitudine că toți circa 500 de mii de cetățeni locuitori din această regiune sunt discriminați în raport cu cei din dreapta Nistrului. De 21 de ani, peste jumătate de milion de oameni nu au acces la justiție, nu beneficiază de protecție socială. Avem cazuri în care cei care se adresează pentru indemnizații pentru copii sau pensii de vârstă sunt îndemnați să le ceară de la Tiraspol, probabil pentru a face economie la buget. Sunt oare oamenii de dincolo de Nistru o povară pentru bugetul țării? Chiar dacă sunt, autoritățile nu au dreptul să procedeze astfel, însă deocamdată realitatea este alta. Indiferența și ignoranța majorității funcționarilor face ca râul Nistru să separe și mai mult cetățenii aceluiași stat, ideea de reîntregire teritorială să rămână doar un vis, iar drepturile omului să fie asigurate și garantate în dependență de domiciliul victimei...

A consemnat, Lucia Coroiu

sursa: powerpolitics.ro